ORIGINÁL PRO KAŽDÉHO!

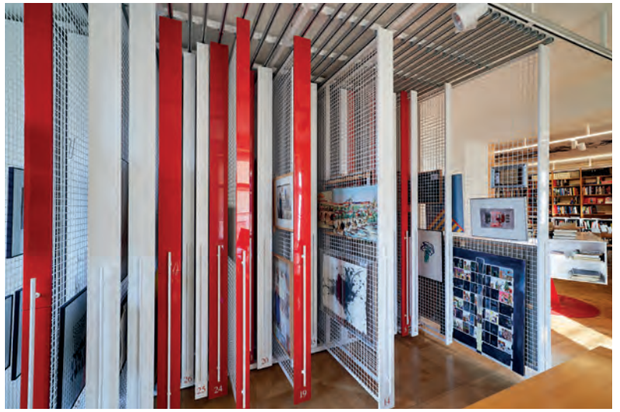
ROZHOVOR O VZNIKU A FUNGOVÁNÍ ARTOTÉKY MORAVSKÉ GALERIE V BRNĚ

V MORAVSKÉ GALERII V BRNĚ FUNGUJE ARTOTÉKA – SVÝM ZPŮSOBEM VEŘEJNÁ KNIHOVNA A PŮJČOVNA UMĚLECKÝCH DĚL. O POZADÍ JEJÍHO VZNIKU, SMYSLU A DALŠÍ EXISTENCI JSME HOVOŘILI SE ZAKLADATELKAMI MILENOU PELOVOU A TÁŇOU ŠEDOVOU.

Text: Red **Foto:** Martina Morávková, archiv MG

Jak byste Artotéku Moravské galerie v Brně představily někomu, kdo o ní slyší úplně poprvé?
Milena Pelová: Tohle vysvětlení jsem si půjčila od Táni Šedové, která Artotéku spoluzakládala. Představte si knihovnu, kde si místo knih půjčíte umělecké dílo. Obraz si může odnést domů jednotlivec, firma i škola – a žít s ním klidně několik měsíců. Pak ho zase vrátit. Umění tak nezůstává zavřené v galerii, ale dostává se mezi lidi.
Táňa Šedová: Je to tak. Brněnská Artotéka je veřejná půjčovna uměleckých děl. Jejím cílem je umožnit zájemcům zapůjčit si originál uměleckého díla do soukromí jejich bytu nebo jím obohatit interiér veřejné instituce či kanceláře. Artotéka se snaží dát všem bez rozdílu možnost trávit s uměním delší čas, respektive žít s obrazy a postupně si zvykat na to, že umění je přirozenou součástí každodenního života. Prostředkem k tomu, aby se umění dostávalo mezi lidi, je jeho zpřístupnění za symbolický poplatek. Měsíční výpůjčné jednoho obrazu začíná na 50 Kč. Sbírku Artotéky tvoří převážně práce na papíře (grafiky, kresby, akvarely, fotografie a koláže), její součástí jsou ale také rozměrnější malby na plátně a několik trojrozměrných objektů, převážně od umělců a umělkyň působících v Česku.

Táňa Šedová

V čem je podle vás její hlavní přínos – pro veřejnost i pro samotné umělce?
MP: Artotéka zpřístupňuje současné umění i lidem, kteří by si ho běžně nemohli dovolit koupit nebo se s ním teprve seznamují a chtějí si vyzkoušet, jaké je to mít doma, ve firmě nebo ve škole skutečné umělecké dílo. Pro umělce je to naopak příležitost dostat svou tvorbu k mnohem širšímu publiku, než by měli jen v galerii.
TŠ: V Artotéce jsme si od začátku vytyčili tři pomyslné pilíře, které se snažíme naplňovat a rozvíjet. První je, že v duchu demokratizace umění chceme zprostředkovávat vizuální díla široké veřejnosti, tím ji kultivovat a zvyšovat její povědomí o současném umění. Druhým pilířem je snaha podporovat současné umělce prostřednictvím nákupu děl a propagace jejich tvorby. Posledním, ale pouze podle pořadí, je propojovat různorodé cílové skupiny, které běžně nepřicházejí do kontaktu, a přispívat tím k narušování sociálních bublin – zejména prostřednictvím doprovodných programů.

Proč je důležité zpřístupňovat umění formou, jakou Artotéka nabízí?
MP: Umění se díky Artotéce stává dostupným – doslova na dosah ruky a za velmi vstřícnou cenu. Zároveň se současní umělci dostávají ke svému publiku rychleji a ve větším rozsahu. A myslím, že to dobře vystihuje i tento citát Jiřího Šetlíka: *„Nejhorší pro umění je, že má skončit v kamenných domech, kam se nažene publikum, a tím končí jeho funkce. Ale jeho funkce je společenská, určitým způsobem se podílí na estetickém citu člověka. Dlouho se situace řešila tím, že se dávaly do interiérů reprodukce známých obrazů. Ale proč ne živé umění?“*

Milena Pelová

TŠ: Artotéka představuje nenásilnou formu zpřístupňování umění. Oslovuje i ty, kteří doposud s galeriemi nebo muzei nemají zkušenost nebo je nenavštěvují. Zároveň se nám daří dostávat umění i k lidem, kteří z různých důvodů nemohou galerii navštívit – například do mateřských škol, domovů pro seniory nebo jiných institucí.

Táňo, jak se zrodila myšlenka založit Artotéku?
TŠ: Cesta k založení Artotéky byla poměrně dlouhá a propletená několika souhrami náhod. Vše začalo v roce 2008, kdy jsme se s Rostislavem Koryčánkem poprvé setkali s fenoménem půjčování umění ve vídeňské artotéce MUSA (dnes součást Wien Museum). Oba nás nadchla tato forma komunikace s veřejností – způsob, jak přirozeně zprostředkovat výtvarné umění široké veřejnosti a vytvářet bližší vztah mezi dílem a divákem. V průběhu dalších let jsem se tématu věnovala i v rámci doktorského studia a navázala spolupráci s artotékami v Německu, kde mají delší tradici. Po jeho ukončení jsem cítila potřebu převést tyto zkušenosti do praxe.

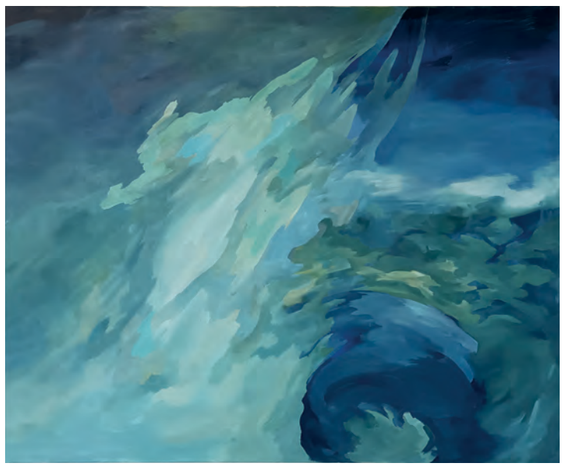
Jak složitý byl proces založení?
TŠ: Moravská galerie má silné odborné i technické zázemí, což přípravu výrazně usnadnilo. Navíc jsme pro Artotéku našli nezbytnou podporu u ředitele MG Jana Presse. Jeho vstřícnost k průkopnickým aktivitám, vizionářství i dlouhodobé usilování o demokratizaci umění umožnily realizovat Artotéku právě v Pražákově paláci Moravské galerie v Brně. Zásadní ale byla otázka financování akvizic. Tu pomohla vyřešit spolupráce s Erste Private Banking, která umožnila vznik sbírky. Artotéku se podařilo otevřít v roce 2017.

Co bylo z vašeho pohledu nejnáročnější?
TŠ: Z dnešního pohledu bylo nejtěžší získat důvěru okolí, zejména uvnitř instituce. Kolegové si postupně zvykali na novou službu a integrovali ji do běžného provozu.

Jak se Artotéka vyvíjela?
TŠ: Artotéka funguje od podzimu 2017 a neustále se rozvíjí. Rozšiřujeme sbírku, přibývají edukační programy i nové cílové skupiny – od jednotlivců přes firmy až po školy nebo domovy pro seniory.

Mileno, vy stojíte v čele podpory Erste Private Banking. Co vedlo instituci k podpoře Artotéky?
MP: Na začátku to nebylo strategické rozhodnutí, spíš souhra náhod. Myšlenka půjčovny obrazů mi přišla netradiční a zaujala mě. Mám ráda projekty, u kterých mohu být od začátku, a tak jsem ji představila vedení. Nakonec jsme se rozhodli podpořit projekt, který tehdy ještě neexistoval.

Jak zapadá do vaší filantropické strategie?
MP: Dlouhodobá podpora kultury a uměleckého vzdělávání je jedním z pilířů naší strategie.

Alina Shaikhutdinova, Airplane window, 2024, olej na plátně, 135 x 165 cm

Artotéka do ní přirozeně zapadá – přibližuje umění široké veřejnosti a zároveň podporuje silný regionální projekt.

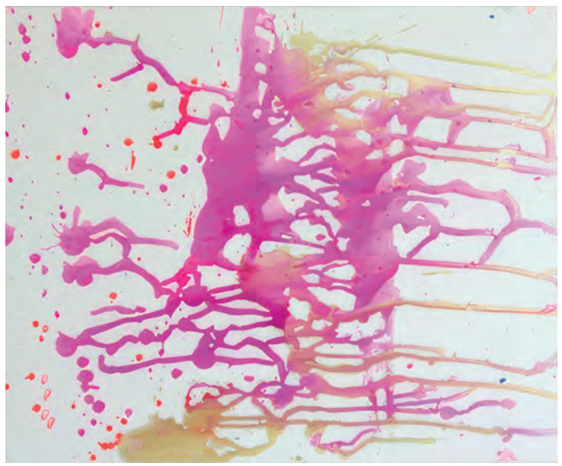
V čem je Artotéka specifická?
MP: Pro mě osobně je výjimečná tím, že je to projekt, který je s námi každý den. Obrazy máme přímo v našich prostorách, vybírají si je kolegové a jsou součástí pracovního prostředí.

Jak se vaše vzájemná spolupráce vyvíjela?
MP: Artotéku podporujeme od jejího vzniku. Každoročně přispíváme na nákup nových děl a důvěřujeme kurátorům ve výběru. Postupně se spolupráce rozšířila i o zapojení klientů nebo doprovodné akce.

Jak byste, nejen na příkladu Artotéky, popsaly spolupráci veřejného a soukromého sektoru?
MP: Je inspirativní a obohacující. Každý přináší jinou perspektivu a společně se daří projekt rozvíjet. Díky partnerství oslovujeme nové publikum a můžeme realizovat speciální formáty setkání, které propojují různé světy.

Martin Gračka, Restroom, 2023, olej na plátně, 150 x 200 cm

Evžen Šimera, Ze stavu beztíže, 2009, akryl na plátně, 100 x 120 cm

Jaký má Artotéka dopad na vztah veřejnosti k umění?
MP: Možná nezmění svět, ale každý obraz, který se dostane mezi lidi, má svůj význam.
TŠ: Rozhodně jde o dlouhodobý proces. Artotéka nabízí osobní zkušenost s uměním a postupně k němu pomáhá budovat vztah.

Máte své oblíbené dílo?
MP: Mám ráda díla Davida Böhma a Jiřího Franty – hlavně díky osobnímu zážitku z jejich prezentace.
TŠ: Moji favorité se mění – většinou podle nových akvizic.

Co byste vzkázaly těm, kteří zatím služeb Artotéky nevyužili?
MP: Zkuste to! Umění je nakažlivé. Jakmile vás chytí, jen tak vás nepustí.
TŠ: Pojďte žít s obrazy. Aneb jak uvedl v roce 2015 italský kurátor a kunsthistorik Günther Oberhollenzer: *„Naše chápání umění není vrozené, potřeba umění však ano."* **O**